

PISA |

Platforma pentru Inițiative
de Securitate și Apărare

MASS MEDIA DIN STÂNGA NISTRULUI, MULTIPLICATOARE FIDELĂ A MESAJELOR REGIMULUI DE LA TIRASPOL >>>

Ion TĂBĂRȚĂ,
analist politic

În conformitate cu raportul realizat de Freedom House „Freedom in the World” din 2022,[1] regiunea transnistreană a Republicii Moldova, necontrolată de către autoritățile constituționale de la Chișinău, este clasificată drept teritoriu „neliber” democratic, spre deosebire de restul țării, care este considerată democrație „parțial liberă”. Libertatea presei în regiunea transnistreană este una gravă. Mass media din stânga Nistrului, practic, nu au dreptul la libera exprimare, ea fiind pusă în serviciul regimului separatist de la Tiraspol în calitate de instrument propagandistic.

Trăsăturile de bază ale mass mediei din regiunea transnistreană

Mass media din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, după trăsăturile sale, copiază în miniatură modul mass mediei rusești de a reflecta evenimentele politice și social-economice. Stilul de promovare a ideilor în spațiul public, controlat de către regimul de la Tiraspol, este același ca și în Federația Rusă, doar într-o formă mai rudimentară. Percepția populației din stânga Nistrului este modelată pentru a fi una pro-Rusia și negativ orientată față de Republica Moldova, România, UE, SUA și NATO. Regiunea transnistreană, alături de UTA Găgăuzia, este un teritoriu al Republicii Moldova, aflat în totalitate sub influența informațională a mass mediei rusești.

În regiunea transnistreană există câteva posturi locale de televiziune. De asemenea, în mod evident, sunt retransmise canale TV oficiale rusești. Din cele locale, principalul post TV din stânga Nistrului este Primul telecanal transnistrean[2] (în limba rusă, Первый Приднестровский телеканал), fondat în anul 1992 de către Sovietul Suprem (așa-numitul legislativ) al așa-numitei republici moldovenești nistrene. Un alt post TV al regiunii transnistrene este TSV[3], sau așa-numita Televiziunea Opțiunii Libere (în rusă, Телевидение Свободного Выбора), creat la finele anului 1999 de către holdingul de companii private transnistrene „Sheriff”. În linii mari, aceste televiziuni au aceeași politică redacțională ca și abordare și transmitere a materialelor mediatice.

Alte posturi TV din regiune sunt: Dnestr TV,[4] Televiziunea municipală din Bender[5] (în limba rusă, Бендерское телевидение) și televiziunea prin internet din Râbnița Lik TV[6] (Рыбницкое интернет телевидение Лик ТВ). Spre deosebire de cele două mari posturi TV din regiune, aceste televiziuni au o politică informațională mai echilibrată față de Republica Moldova, prezentând în materialele lor jurnalistice mai multe informații despre malul drept al Nistrului.

Presa scrisă este preponderent moștenită din perioada sovietică, majoritatea ziarelor având statutul de publicații municipale. O sursă media importantă în regiunea transnistreană este Agenția republicană de știri „Noutățile Transnistriei”[7] (Республиканское информационное агентство «Новости Приднестровья»), care este principalul portal de știri din stânga Nistrului.

Limbajul folosit de presa regiunii transnistrene în promovarea politicii informaționale este părtinitoare față de Tiraspol și Moscova și tendențioasă la adresa Chișinăului și a Occidentului. Mass media din regiunea transnistreană abordează subiectele relatate din perspectiva prietenilor și dușmanilor. Actorii principali ai știrilor sunt așa-numitele autorități din stânga Nistrului și diferiți subiecți care au conexiuni cu Rusia. Materialele jurnalistice cu referință la malul drept sunt lipsite de echidistanță și pline de subiectivism.

Narativele propagandistice ale Tiraspolului contra Chișinăului se încadrează în două tipuri de bază: 1) sunt parte a politicii propagandei rusești la adresa Republicii Moldova și 2) sunt de inspirație locală, care au drept scop să mențină „imaginea adversarului” imprimată Chișinăului ca și chintesență a existenței secesiunii în stânga Nistrului. Aceste două tipuri de bază se intercalează sau, deseori, se contopesc în politica informațională pe care Tiraspolul și Moscova o promovează la adresa Chișinăului. Totodată, există narrative propagandistice permanente sau tradiționale și contextuale, în funcție de subiectele divergente dintre Chișinău, pe de o parte, și Tiraspol și Moscova, pe de altă parte.

Narativele tradiționale

Păstrându-și esența fundamentală a mesajelor ideologice promovate, narrativele propagandistice ale Tiraspolului sunt într-o permanentă evoluție contextuală. Cu toate acestea, sunt unele narrative care reprezintă drept „fire roșii” ale existenței regimului separatist de la Tiraspol

Un astfel de narativ este cel **istoric**. Face parte din dimensiunea ideologică oficială a așa-numitei republici moldovenești nistrene în argumentarea existenței regimului separatist din stânga Nistrului. Acest narativ prezintă Chișinăul în calitate de agresor, catalogându-i politicile de renaștere cultural-lingvistică de la finele anilor '80 – începutul anilor '90 ale secolului trecut drept naționaliste. Cu precădere, acest narativ este prezent în spațiul public din stânga Nistrului

La începutul lunii septembrie a fiecărui an, când este sărbătorită crearea așa-numitei statalități nistrene. Evenimentele din anul 1992 sunt prezentate într-un mod alb-negru: Chișinăul – agresor, Tiraspolul – apărător. Un alt narativ tradițional al propagandei de la Tiraspol este cel al avantajelor malului stâng față de cel drept. Chintesența lui este că „viața pe malul stâng al Nistrului este mai bună decât pe malul drept”. Periodic, în mass media de la Tiraspol, sunt prezentate relatările unor familii din dreapta Nistrului care s-au mutat în regiunea transnistreană din cauza condițiilor insuportabile de trai în Republica Moldova. Se pune accentul în aceste reportaje pe faptul că în dreapta Nistrului acești oameni „înghețau de frig” din cauza prețurilor mari la gazele naturale, în schimb, în regiunea transnistreană este „cald și bine la prețuri foarte joase”.

Narativele contextuale ale anului 2022

Un alt tip de narative promovate ale Tiraspolului la adresa Chișinăului sunt cele legate de contextul momentului. De fapt, aceste narative au un caracter constant (tradițional), dar cu evoluții contextuale. Unul dintre aceste narative este cel diplomatic. Esența acestuia este de a promova ideea că Chișinăul nu este un partener serios de dialog, nu-și dorește negocieri pentru a rezolva problemele populației și nu-și respectă angajamentele din așa-numitul „pachet Berlin plus”. De la începutul războiului în Ucraina, propaganda de la Tiraspol continuă narativul propagandei ruse care promovează mesajul potrivit căruia Chișinăul nu-și dorește negocieri directe cu Tiraspolul pentru că este condus din exterior (de occidentul colectiv).

Adevărul este că Chișinăul și-a arătat în permanență disponibilitatea de a se reuni și desfășura activități în cadrul grupurilor de lucru sectoriale, pe parcursul anului 2022 fiind convocate mai mult de 10 ședințe ale acestora. Venind cu acuzații permanente la adresa Chișinăului că nu-și respectă angajamentele, cei de la Tiraspol, în detrimentul înțelegerilor convenite, în mod constant perturbă procesul educațional în școlile cu predare în limba română, pun precondiții inadmisibile pentru asigurarea accesului neîntrerupt la terenurile agricole din raionul Dubăsari și creează obstacole nejustificate în calea liberei circulații în și dinspre regiunea transnistreană. Tiraspolul în dialogul cu Chișinăul a adoptat strategia de a conferi conotații politice problemelor de ordin tehnic.

Un dialog politic oficial direct între Chișinău și Tiraspol nu este posibil atât timp cât funcționează formatul de negocieri „5+2”, recunoscut internațional, care, în condițiile războiului din țara vecină Ucraina, nu întrunește criteriile diplomatice ca să se desfășoare.

Prin **narativul economic**, Chișinăul este prezentat ca fiind partea ce blochează activitatea economică a regiunii transnistrene. Mesajul de bază al acestui narativ propagandistic al Tiraspolului este că „Republica Moldova dorește să stranguleze economic regiunea transnistreană”. Propaganda de la Tiraspol a relatat pe larg cazul Uzinei Metalurgice din Râbnîța, căreia guvernarea de la Chișinău „intenționat îi restricționează activitatea” prin neacordarea sau acordarea pe scurtă durată a autorizației de mediu.

Datele statistice combat acest narativ al regimului de la Tiraspol. În conformitate cu datele prezentate de Biroul politici de reintegrare,[8] în semestrul I al anului 2022, cota procentuală cantitativă a importurilor de bunuri în regiunea transnistreană raportată la totalul importurilor pe întreg teritoriul Republicii Moldova este următoarea: 20,42% din totalul de carne congelată și organe comestibile proaspete, refrigerate și congelate; 17,66% din totalul de pește și fructe de mare vii, proaspete, congelate și 10,40% din totalul de benzină. De asemenea, și cifrele importurilor regiunii transnistrene combat acest narativ al Tiraspolului. În ultimii 4 ani, importurile din UE, principalul partener comercial al regiunii, au fost în creștere – de la 26,16%, în anul 2018, la 39,04%, în 2021.[9]

Narativul social-umanitar, prin diferite subiecte, este stabil prezent în politica informațională a Tiraspolului la adresa Chișinăului. Propaganda de la Tiraspol acuză cu regularitate Chișinăul de anumite probleme sociale existente în stânga Nistrului din cauza statutului nerecunoscut internațional al regiunii.

În ultimul timp/an, acest narativ a fost promovat prin subiectele transportului auto neînregistrat și a medicamentelor importate de regiune. În plus, propaganda de la Tiraspol, în susținerea celei rusești, promovează caracterul antisocial al guvernării proeuropene de la Chișinău. Prin acest narativ propagandistic se inoculează ideea că guvernarea „obedientă” pro-occidentală a Republicii Moldova, prin deciziile sale „dictate din exterior”, provoacă creșterea tensiunii social-umanitare în interiorul societății moldovenești și în relațiile dintre cele două maluri ale Nistrului.

În realitate, pentru a fi autorizat importul medicamentelor înregistrate în Republica Moldova, acestea trebuie să se regăsească în Nomenclatorul de stat, iar prețul de producător să fie înregistrat în Catalogul Național de prețuri de producător. Până la 24 februarie 2022, când a început războiul în Ucraina, regiunea transnistreană importa medicamente, nerespectând procedura oficială. După 24 februarie, a apărut problema accesului în stânga Nistrului a medicamentelor neautorizate de către autoritățile moldovenești.

Pentru a debloca situația și a facilita importul de medicamente în regiunea transnistreană, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova la 15 martie 2022 a emis dispoziția prin care agenților economici din stânga Nistrului li se permite să importe medicamente neautorizate, cu condiția că acestea fac parte din Lista Națională a Medicamentelor Esențiale. Restul medicamentelor pot ajunge în regiunea transnistreană după îndeplinirea procedurii de depunere a cererilor pentru autorizarea importului de medicamente, care este aceeași pentru toți operatorii economici de pe întreg teritoriul Republicii Moldova. În ciuda retoricii propagandei de la Tiraspol, agenții economici din stânga Nistrului au început să se conformeze procedurii oficiale. În luna august 2022, din totalul autorizațiilor eliberate de către Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale pe întreg teritoriul Republicii Moldova, 50% s-au atribuit celor 8 agenți economici din regiunea transnistreană (peste 800 de autorizații de import, dintre care 300 – pentru medicamente de importanță vitală).[10]

Narativul militar a redevenit actual în contextul evenimentelor războiului din Ucraina, insistându-se pe mesajul că armata moldovenească trece la standardele NATO cu ajutorul României. În diferite perioade, propaganda de la Tiraspol insistă asupra faptului că Republica Moldova se militarizează pentru a ataca regiunea transnistreană. În ultimele luni, mass media din stânga Nistrului a difuzat reportaje permanente despre cum Republica Moldova desfășoară exerciții militare dese, cheltuiește mai mulți bani pentru înarmare (și mai puțin pentru medicină, spre exemplu). Se pune accentul pe faptul că „militarizarea Moldovei” se face în conformitate cu „planurile agresive ale occidentului” contra Rusiei. În replică, guvernul de la Chișinău consideră aceste știri tendențioase drept acuzații nefondate și insinuări și că Republica Moldova nu a avut și nu are planuri de destabilizare a situației, și așa fragile, de pe Nistru.[11]

Un narativ căruia i s-a acordat multă atenție în ultimele luni este cel național-regional. În ultimele câteva luni, sursele propagandistice de la Tiraspol acordă timp sporit relației dintre Chișinău și Comrat și situației din UTA Găgăuzia. În relația sa cu autonomia găgăuză, guvernarea de la Chișinău este relatată strict în culori negative. Mesajul de bază promovat este că Chișinăul nu ține cont de opțiunile geopolitice ale etniei găgăuze de a avea relații strânse cu Rusia și, din această cauză, situația social-economică a populației s-a înrăutățit mult, ea fiind adusă (pentru că prețul la gazele naturale s-a scumpit foarte tare) la condițiile de „a se încălzi la iarnă cu tizic”. Vizita „cu scânteii” a președintelui Maia Sandu la Comrat a fost relatată pe larg de către propaganda de la Tiraspol, evident, șeful statului Republicii Moldova fiind prezentat în cel mai negativ mod.

Narativul energetic este cel mai recent subiect de acuzare adus de către Tiraspol la adresa Chișinăului. Așa-numitele autorități din stânga Nistrului acuză Chișinăul că încalcă în mod intenționat acordul în vigoare dintre Moldovagaz și Gazprom, care, în opina lor, prevede că din totalul de 171 milioane de metri cub de gaz care ajung în Republica Moldova în luna noiembrie, 118 milioane trebuie să fie direcționați în regiunea transnistreană. În aprecierea Tiraspolului, aceste acțiuni „perfide” ale Chișinăului este să pună în pericol industria și bunăstarea economică a regiunii transnistrene. S-a ajuns la absurdul ca autoproclamatul lider de la Tiraspol, Vadim Krasnoselski, să afirme că Republica Moldova ar încerca să șantajeze Rusia cu scăderea livrărilor de gaze naturale în regiunea transnistreană.[12]

În același timp, sursele media din stânga Nistrului nu menționează nimic despre faptul că, din luna octombrie, Republica Moldova primește cu 30% din volumul de gaze naturale stipulat în contractul cu Gazprom – în loc de 8,06 milioane de metri³ pe zi s-au livrat doar 5,7 milioane de metri³. Iar, începând cu 24 octombrie 2022, Termocentrala de la Cuciurgan a redus livrările de energie electrică pentru Republica Moldova de la 70% la 27%. Încercările Chișinăului de a convinge Tiraspolul să majoreze volumul de energie electrică către malul drept, inclusiv prin economisire de curent electric, nu au găsit receptivitate din partea așa-numitor autorități ale regiunii transnistrene, ghidați în deciziile lor de către Moscova. Decizia Moldovogaz ca din cei 5,7 milioane de metri³, 3,4 să rămână pe malul drept al Nistrului, iar 2,3 să fie furnizat în stânga Nistrului este una logică în condițiile când marea parte din gazele naturale erau folosite de Termocentrala de la Cuciurgan pentru a produce energie electrică pentru malul drept.

Concluzii

Previzibil, narativele propagandistice ale Tiraspolului, în termeni acuzatori la adresa Chișinăului, nu se vor schimba atât timp cât vom avea un regim separatist controlat de Moscova în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Regimul din stânga Nistrului nu poate exista și continua argumentarea existenței fără o retorică anti-Chișinău. Pluralismul în mass media din stânga Nistrului va fi atins doar odată cu democratizarea regiunii, ori aceasta este imposibilă atât timp cât regiunea transnistreană se află sub controlul geopolitic al geostrategiilor de la Kremlin.

[1] Countries and Territories. / <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores>

[2] Первый Приднестровский телеканал. / <https://tv.pgtrk.com/ru>

[3] ТСВ. / <https://www.youtube.com/c/%D0%A2%D0%A1%D0%92/featured>

[4] Dnestr TV. / <http://dnestr.tv/>

[5] Бендерское телевидение. / <https://bendery.tv/>

[6] Рыбницкое интернет телевидение Лик ТВ. / <https://liktv.org/>

[7] Республиканское информационное агентство «Новости Приднестровья». / <https://novostipmr.com/ru>

[8] Volumul importului de mărfuri în regiunea transnistreană combate retorica așa-numitei blocade economice regionale. 04.08.2022. / <https://gov.md/ro/content/volumul-importului-de-marfuri-regiunea-transnistreana-combate-retorica-asa-numitei-blocade>

[9] Dinamica operațiunilor de import-export efectuate în statele-membre ale Uniunii Europene, în perioada 2014-2021, de către companiile din regiunea transnistreană. 04.10.2022. / <https://gov.md/ro/content/dinamica-operatiunilor-de-import-export-efectuate-statele-membre-ale-uniunii-europene>

[10] 50% din totalul autorizațiilor de import a medicamentelor pe teritoriul Republicii Moldova au fost atribuite companiilor de profil din regiunea transnistreană – aspect enunțat la cea de-a 5-a reuniune din anul 2022 a experților din sfera ocrotirii sănătății. 09.08.2022. / <https://gov.md/ro/content/50-din-totalul-autorizatiilor-de-import-medicamentelor-pe-teritoriul-republicii-moldova-au>

[11] Comentariu al Biroului Politici de Reintegrare. 21.10.2022. / <https://gov.md/ro/content/comentariu-al-biroului-politici-de-reintegrare>

[12] Красносельский: Молдова шантажирует Россию. 10.11.2022. / <https://www.youtube.com/watch?v=dNa-kjFPI-Q>